

ZASNĚNKOV

Ilustrace: Marie Lukáčová

Studující z rozdílných prostředí řeší za pandemie svoje problémy. Uvědomí si, že se vše točí kolem toho, že jejich mamky „nefungují tak jako obvykle“. Text s nadsázkou ilustruje kriticko pedagogickou spirálu, se kterou v rámci projektu pracujeme. Ukazuje na příběhu fiktivní třídy, jak by se téma, které vzešlo od studujících, mohlo zpracovat ve výuce. Ukazuje také na určité zaběhnuté vnímání ženské role v širší společnosti, které mohlo být zvlášť v době pandemie vyčerpávající.

U = Učitel, D = Dítě, V = Vypravěč

Jsme na základce v Zasněnkově, kde probíhá online třídnická hodina se sedmákama. Mluví spolu o tom, jak jim je v době pandemie. Většina žáků a začek je v době hodiny spokojeně rozespalá, další zase sedí jako na jehlách. Střídavě se hlásí o slovo s nesourodými příspěvky či upadají do apatie a pouze zírají do monitoru. Josef na závěr svého vstupu poznamenal, že se těší na oběd, a ze souhlasného mručení půlky třídy vyšlo najevo, že ostatní mají také hlad. Toho učitelka využila, aby se zeptala:

U: „No a změnilo se něco výrazně od té doby, co jste doma?“

D: „Já mám teďka ten hlad proto, protože mi mamka neuvařila oběd. Prý to nestihla. Mamky ostatních jsou teď beztak daleko ‚lepší‘. S tou mou to je teď hrozný.“

V: *Když promluvil zbytek třídy, ukázalo se, že ve skutečnosti je v této době se svou mamkou spokojený málokdo – někdo neměl už několik týdnů vyprané své oblíbené kalhoty, jiné mamka u počítače rušila, protože si potřebovala vyřídit pracovní e-maily, a velmi mnoho maminek, ale i tatínků bylo v tuto dobu nečekaně podrážděných.*

D: „Vůbec nevím, o co mámě jde.“

V: *Shrnula to Veronika.*

U: To jsem se úplně zhrozila. Nechám třídu chvíli mluvit o tom, co cítí, a oni se hned tak pustí do svých rodičů. Navíc takhle nepokrytě jen do matek. Asi to většinu dost frustruje.

V: *V tu chvíli řekla Anna:*

D: „No, mamky toho teď v době karantény mají na starosti asi spoustu – jakože vaří, uklízí, spravují oblečení, protože jsou zavřené obchody a jídelny. A taky je doma často taťka. Ten je zas nervózní, že nemá klid na práci.“

U: „To se mi ulevilo, že jsem neposlouchala jen stížnosti. Navíc třída se mohla díky tomu podívat na to, že situace nedopadá jenom na děti ve škole. Zkusila jsem shrnout, co jsem slyšela, a vytvořila návrh. „Heleďte, z toho, co slyším, mi přijde, že to, jak jsou vytižené vaše mamky, nás trápí. Přišlo by mi dobré porozumět tomu, proč to tak je, proč jsou mamky vytižené. Má někdo nějaký návrh, jak to vypátrat?“

D: „Co udělat průzkum, co všechno teď mamky musí? Ale nejenom mamky, ne?“

U: „Dobře. Zkusme tedy do příště zjistit, co vše musí oba rodičové zvládat a co se změnilo spolu s těmi opatřeními. Co myslíte?“

V: *Třída to vzala skoro za své. Domluvili*y se na podrobnostech, jako třeba na tom, co sdílet do příště, rozloučili*y se a odpojili*y.*

Intermezzo: *Co by mohli zjistit vaši žáci v takovém malém průzkumu? Jak by dál mohli společně pracovat?*

Část druhá:

Dopady na rodiče, odlišnost prostředí a podmínek, tvorba mapy, hledání hlubších příčin

V: *Když se žáci, žákyně a učitelka zase spojili*y a sdíleli*y postřehy a zjištění, došli*y k tomu, že jsou maminky, ale i tatínci teď mnohem unavenější. Někteří maminku nemají nebo u nich uklízí více tatínek. Gabriela se se svým bráškou už čtrnáct dní připojuje k počítači z Rumburka, protože ...*

D: „Mamka má tak složitou práci, že nás raději poslala k babičce.“

V: *Tomáš má mamky dokonce dvě, ale jedna z nich je doktorka a je neustále v práci, takže:*

D: „To vychází nastejno.“

V: *Sofiina mamka je nyní v nemocnici, kde sice normálně pracuje jako sestřička, ale teď se nakazila, tak tam leží na pokoji. Sofii vaří tatínek polotovary. Obecně z pozorování třída odtušila, že současný stav dělá rodiče unavenější, dětem narušit množství domácí práce a zhoršují se podmínky pro to, aby se mohly soustředit na vlastní činnosti. Učitelka navrhla, udělat si společně mapu toho, na koho a jak pandemie teď nejvíce dopadá. Děcka mluvily, ona zapisovala. Ze společné diskuze vyplynulo, co se nejčastěji u dětí doma děje. Na koho to nejvíce dopadá, jsou ti*y, kteří*ré teď o někoho pečují. A ti*y, kteří*ré mají méně zázemí, více sourozenců nebo starších lidí kolem.*

U: Přišlo mi skvělé, že dokážeme vyčíst společné problémy. Chtěla jsem se

zaměřit na příčiny problému a zeptala jsem se: „Proč ta situace dopadá více na pečující?“

D: „Možná proto, že lidé, kteří pečují už normálně hodně, musí teď pečovat ještě víc, protože je vše zavřené. A stát ani politici nebo političky to vůbec neřeší. Taky jak pečují, tak častěji onemocní a je jich míň.“

V: Učitelka navrhla, ať si společně přečteme zprávy a články, které by o dopadu opatření na rodiny referovaly a zda to někdo řeší. Poslala dětem e-mailem několik textů na toto téma. Napříště byla řeč o možných příčinách toho, proč situace dopadá více na pečující a častěji na maminky, zkusili* y si dál rozkreslovat připravenou myšlenkovou mapu. Přemýšleli* y, jak se od doby, co téma zkoumají, změnilo také jejich uvažování o problému.

Intermezzo: *Na jaké příčiny mohla třída přijít?*

Jak byste teď na místě učitelky přemýšleli* y o dalších krocích vy?

Část třetí:

Jaké by to bylo kdyby ... a přemýšlení o změně

U: Pokračovala jsem otázkou: „Jak by podle Vás měla nyní vypadat situace doma?“

V: Honza chtěl, aby byla hned vedle domu jeho oblíbená restaurace, mohli se s mamkou dívat na filmy a pro jídlo si jen chodit. Sofča si přála, aby se její maminka hned uzdravila a pak nemusela znova do práce a byla s ní doma. Gabriele a Tomášovi by jen stačilo, kdyby se domů vracely jejich mamky dřív a neměly kruhy pod očima. Anička si přála větší byt, kde by měl každý svůj vlastní pokoj, taky by s mamkou zas chtěla cvičit jógu. Vilém se už naučil vařit sám a chtěl by jen, aby doma byl vždy dostatek potravin.

U: Došlo mi, že jsem otázkou zaměřila k řešení individuálních situací. Abychom využili* y naši dosavadní analytickou práci, zkusila jsem to jinak: „Co by se muselo stát, aby rodiče byli odpočatí i v době koronakrize?“ Rozvíjeli* y jsme různé scénáře na dalším setkání. A pak jsem se zeptala, co by šlo udělat, aby se ta jejich přání opravdu vyplnila.

D: „Myslím, že by všechny domácí práce měl dělat táta!“

U: „A nebyl by pak moc unavený zas táta?“

D: „To je pravda, no...“ „Chudák taťka, to by bylo moc na každého.“

U: „A jak to tedy udělat, aby toho nebylo moc na nikoho?“

D: „No asi si to rozdělit.“ „Možná zapojit i prarodiče.“

U: „A jak byste to mohli ovlivnit přímo vy?“

D: „Já kvůli tomu už vynáším koš, abysme každý něco dělali.“ „Já bych mohla zkusit vařit jako Vilém.“ „Jo a mně přijde hrozně zajímavý, že to máme doma každý* á jinak a přitom podobně.“ „Jojo.“

V: Mnoho ostatních pokývalo hlavami.

Intermezzo: *Jak by mohla učitelka využít energie v tématu?*

Část čtvrtá:

Projektové dny, přemýšlení a vlastní bádání, kroky dál

U: Z toho jsem měla radost. Zeptala jsem se, jestli by je bavilo téma „péče v době pandemie“ zkoumat hlouběji a udělat z toho třeba mezitřídní projekt.

D: „Jojo.“ „Super!“ „Klidně.“

V: *Když se třída vrátila do školy, měla už Anička připravené dvě nástěnky. Třída se pustila do různých průzkumů i aktivit.*

U: Snažila jsem se, aby všechny děti našly vlastní prostor, aby nakonec Anička vše neřídila a aby se i Jana pustila alespoň do jedné věci, která ji baví.

V: *Josef se začal dohadovat s panem učitelem na přírodopis, jestli mají opravdu ženy vhodnější fyzické proporce pro uklízení. Sofie se snažila spočítat, kolik hodin týdně trvají všechny domácí práce u nich doma. Vůbec ale pak nechápala, jak je skoro všechny teď zvládá táta, který se ještě stará o matku, která se vrátila z nemocnice. Gabrielu napadlo, že by místa na učení mohla být i ve školní knihovně. Matyáš potajmu od Viléma vyzvídal, co včera vařil. Po dvou týdnech projektů, když už byly obě nástěnky docela zaplněné, vrátila se třída zpátky k Josefově požadavku na dřívější oběd. Z Josefových váhavých odpovědí třída pochopila, že když se ptal svojí matky, jestli jsou ženy fyziologicky vhodnější k uklízení, dostal za úkol přerovnat si svojí skříň s hračkami, oblečením, a táta ho naučil, jak se ovládá mop. Vypadal ale docela spokojeně a začal všem důležitě vysvětlovat, jak prach zhoršuje astma.*

U: Vyzvala jsem pak všechny, ať si sednou společně do kolečka. „Jak se teď cítíte? Jste pořád nešťastní*é ze svých rodičů?“

D: „Asi už míň. Myslím, že ten problém je daleko složitější a konsplesní.“ „Komplexní.“ „Co to znamená?“ „Jako složitý.“ „Já jsem si to docela užil.“ „Myslím, že jsem pochopila, že domácích prací je spousta, jen jsem nechápala, co to má společného s astmatem.“

U: „A napadá vás, čemu se budeme věnovat příště?“

D: „Já bych se zaměřil na zdravotnictví.“ „Zkusme zjistit, jak se cítí v době pandemie třeba sestřičky.“ „Já bych chtěl hlavně vědět něco o tom viru a jestli fungují roušky.“ „Každopádně to musíme pořádně prozkoumat.“ „Jo, to určitě.“ „Ale neptejte se už učitelky češtiny, jestli mají ženy menší mozek než muži, doporučuju.“ „Třeba ho maj menší jenom sestřičky.“ „To bych taky nezkoušel.“

U: Měla jsem radost. Příště se snad i více koukneme na možné příčiny problémů. Už přemýšlím nad materiály, které bychom mohli*y použít.“

Intermezzo: *O čem by třída mohla bádát dál v rámci tématu péče v době pandemie?*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

